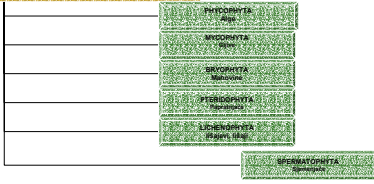

BOTANIKA

Osnove sistematike

Eukariotski organizmi (biljke i eukariotska domena)

Eukariotski organizmi (eucita)

24. 2. 2003

BOTANIKA Veterinarski fakultet
Prof. dr. sc. Ksenija Vlahović

1

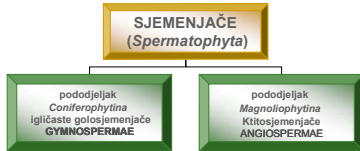

Eukarya

Cormophyta (Cormobionta), više biljke

SJEMENJAČE (Spermatophyta)

24. 2. 2003

BOTANIKA Veterinarski fakultet
Prof. dr. sc. Ksenija Vlahović

2

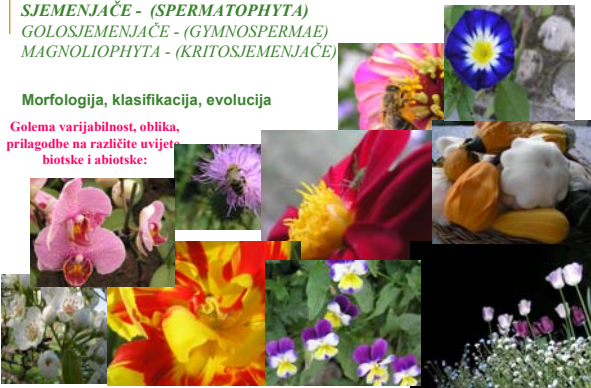
SJEMENJAČE - (SPERMATOPHYTA)

GOLOSJEMENJAČE - (GYMNOSPERMAE)

MAGNOLIOPHYTA - (KRITOSJEMENJAČE)

Morfologija, klasifikacija, evolucija

Golema varijabilnost, oblika, prilagodbe na različite uvjete biotske i abiotske:

24. 2. 2003

BOTANIKA Veterinarski fakultet
Prof. dr. sc. Ksenija Vlahović

3

BOTANIKA

Osnove sistematike

Utjecaj na čovjeka – golem

- Najuspješnija skupina biljaka na Zemlji,
- oko 98 % pokriva Zemlje
- 225.000 do 350.000 vrsta, smještenih u oko 12.000 do 13.000 rodova,
- 250 do više od 500 porodica

- neposredni izvor hrane
- posredni izvor hrane
- lijekovi
- materijali (drvo, guma, boje, ljepila, tkanine, vlakna...)
- organska produkcija iz anorganskog
- produkcija kisika
- kruženje materije i energije
- ...

PRILAGODBA BILJAKA NA KOPNENI NAČIN ŽIVOTA

- **Najviši stupanj u razvoju biljnoga svijeta**
- **Stvara se cvijet, plod i sjemenka**
- **Oplodnja neovisna o vodi**
- **BILJKE** - prilagodba na kopneni način života
- **VOĐENA SREDINA** - znatna razlika od suhe kopnene sredine
- **KORIJEN** - u doticaju s vodom (vodom u tlu)
- **BILJNE STANICE** - sadrže 90% vode u kojoj se događaju sve kemijske reakcije

---

PRILAGODBA BILJAKA NA KOPNENI NAČIN ŽIVOTA

- **Sjemenka bogata hranjivim tvarima**
- Nova genetska individua
- Zaštita embrija
- Hranjivo stanište
- Za oplodnju nije potrebna voda
- Prevladavanje sjemenjača

Botanička podjela plodova

- Prema građi usplođa
  - Sočni (mesnato usplođe)
  - Suhu (suho usplođe)

24. 2. 2003

BOTANIKA Veterinarski fakultet
Prof. dr. sc. Ksenija Vlahović

7

OSNOVNE KARAKTERISTIKE SJEMENJAČA

- Kormus (korijen, stabljika i list)
- Sjemenka
- Cvijet
- Glavni korijen
- Bočno razgranjenje
- Sekundarni rast u debljinu
- Heterosporna izmjena generacija

Vrhni
meristem

Korijenske
dlačice

BOTANIKA Veterinarski fakultet
Prof. dr. sc. Ksenija Vlahović

24. 2. 2003

8

USPOREDNE PREDNOSTI NAD DRUGIM BILJKAMA

- Oplodnja neovisna o vodi
- Sjemenka
- Plod
- Oprašivački mehanizmi
- Koevolucija sa životinjama
- Promjene na molekularnom nivou- anatomija morfologija, fitokemija

225.000 do 350.000 vrsta sjemenjača
uvrštenih u 12.000 rodova

SJEMENI ZAMETAK

- Sjemeni zametak je organ svojstven sjemenjačama.
- Nuclel je megasporangij, koji se može označiti i kao ženski sporangij.
- U megasporangiju se redukcijском diobom razvijaju 4 megaspore ili ženske spore. Tri megaspore propadaju, a jedna ostaje unutar sjemenog zametka i razvija se u makroprotalij.

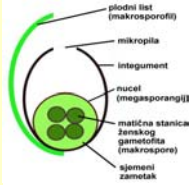

GOLOSJEMENJAČE

• Golosjemenjače ili *Gymnospermae* razvile su prije 300 milijuna godina. To su stablašice koje imaju gole sjemene zametke i sjemenke.

• Cvjetovi svih golosjemenjača su jednospolni, a oprašuje ih vjetar. Dijele se na nekoliko skupina od kojih su najzastupljenije četinjače, s nekoliko stotina vrsta.

ČETINJAČE

- Neke jedinke golosjemenjača (četinjače) u proljeće razvijaju fertilne izdanke sporofite (muške cvjetove), dok druge jedinke razvijaju ženske cvjetove (češere).
- Stoga, su neke četinjače dvodobne biljke što znači da se na jednim jedinkama razvijaju sjemeni zameci, a na drugim prašnici.

Cycadophytina i Coniferophytina, golosjemenjače

Klasifikacija

Više različitih pristupa (i sa 7 nezavisnih odjeljaka)

pododjeljak Coniferophytina – igličaste golosjemenjače

- jednostavno građeni lateralni organi
- cvjetovi jednospolni, jednodomni, jednostavni
- grada sekundarnog drveta
- oko 600 vrsta, značajan šumski pokrov

pododjeljak Cycadophytina – perastolisnate golosjemenjače

- složeno građeni lateralni organi
- trofofilni peraste grade
- filosporija
- oko 200 reliktnih svojiti, živi fosili

Coniferophytina

Klasifikacija

- i. raz. *Ginkgoatae* – ginko
- ii. raz. *Pinatae* (*Coniferopsida*)
  - ❖ podraz. *Cordaitidae* (*Cordaites*, *Cordaianthus*) fos.
  - ❖ podraz. *Pinidae* (*Coniferae*), četinjače
    - red *Voltziales* (*Lebachia*, *Walchia*, *Ullmania*, *Pseudovoltzia*) fos.
    - red *Pinales*
      1. *Araucariaceae* (*Araucaria*, *Agathis*)
      2. *Pinaceae*
        - subfam. *Abietoideae* (*Abies*, *Picea*, *Tsuga*, *Pseudotsuga*)
        - subfam. *Laricoideae* (*Larix*, *Cedrus*)
        - subfam. *Pinoideae* (*Pinus*)
      3. *Cupressaceae* (*Cupressus*, *Juniperus*)
      4. *Taxodiaceae* (*Taxodium*, *Sequoiadendron*, *Sequoia*, *Metasequoia*, *Sciadopitys*, *Glyptostrobus*)
      5. *Podocarpaceae* (*Podocarpus*, *Dacrydium*, *Phyllocladus*)
      6. *Cephalotaxaceae* (*Cephalotaxus*)
    - ❖ podraz. *Taxidae*
      - red *Taxales*
        7. *Taxaceae* (*Taxus*)

Coniferophytina

1. raz. *Ginkgoatae* – ginko (1)
2. raz. *Pinatae* (*Coniferopsida*)
  - podraz. *Pinidae* (*Coniferae*), četinjače
    - ❖ *Pinaceae* (borovi)
      - *Abies* – jela (2)
      - *Picea* – smreka (3)
      - *Tsuga* – čuga
      - *Pseudotsuga*
      - *Larix* – ariš (4)
      - *Cedrus* – cedar
      - *Pinus* – bor (5)
    - ❖ *Cupressaceae* (čempresi)
      - *Cupressus* – čempres (6)
      - *Juniperus* – borovica
  - podraz. *Taxidae*
    - ❖ *Taxaceae* (tise)
      - *Taxus* – tisa (8)

SISTEMATIKA GOLOSJEMENJAČA

rod *Pinus* – u Hrvatskoj

muški cvijet

Borovi u Hrvatskoj flori:

- P. halepensis*- alepeki, bijeli bor
- P. pinea*- pinija
- P. mugo*- krivulji, planinski bor
- P. nigra*- crni bor
- P. nigra ssp. dalmatica*- dalmatinski crni bor, endem (Brač, Korčula, Polješac, Biokovo)
- P. sylvestris*- šumski bor
- P. peuce*- molika
- P. heldreichii*- munjika
- cult. *P. cembra*- limba
- cult. *P. strobus*- borovac
- cult. *P. pinaster*- primorski bor

24. 2.

BOTANIKA Veterinarski fakultet
Prof. dr. sc. Ksenija Vlahović

16

ANGIOSPERM, KRITOSJEMENJAČE

24. 2. 2003

BOTANIKA Veterinarski fakultet
Prof. dr. sc. Ksenija Vlahović

17

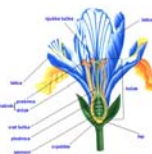

CVIJET (*anthium*)

Definicija: Cvijet je kratki dio izdanka, ograničena rasta, koji nosi organe namijenjene reprodukciji

Uloga cvijeta:

- Sporogeneza
- Gametogeneza
- Oprašivanje
- Oplodnja
- Embriogeneza
- Rasprostranjivanje

24. 2. 2003

BOTANIKA Veterinarski fakultet
Prof. dr. sc. Ksenija Vlahović

18

GRAĐA CVIJETA

CVJETIŠTE - Skraćeni dio izdanka nosi sve ostale cvjetne dijelove

OCVJEĆE - čine listovi (uloga: zaštita, primamljivanje oprašivača)

ANDRECEJ - skup svih prašnika nekog cvijeta

POLEN - dvostranični ili trostranični muški gametofit

TUČAK - skup svih plodnih listova

24. 2. 2003

BOTANIKA Veterinarski fakultet
Prof. dr. sc. Ksenija Vlahović

19

VEGETATIVNI ORGANI

Fotosintetski organizmi

Kormus

Stabljika (anatomija, sustavi grananja, uloga)

List (transpiracija, asimilacija)

24. 2. 2003

BOTANIKA Veterinarski fakultet
Prof. dr. sc. Ksenija Vlahović

20

PLOD

Definicija: sazreli ginecej s unutarnjim
Dijelovima + vanjskim dijelovima cvijeta
(cvjetnište, dijelovi ocvjeća, dijelovi cvata)

Oprašivnje

OPRAŠIVANJE

strano- i samo-oprašivanje

VEKTORI

neživi:

- vjetar (anemofilija)
- voda (hidrofilija)
- gravitacija

živi:

životinje (zoofilija)

Insekti, ptice, šišmiši, ostali sisavci

SISTEMATIKA KRITOSJEMENJAČA

RAZRED DVOSUPNICA

PORODICA

1. RUŽIČNJAČE
2. BUKVE
3. BREZE
4. KRSTOSICE
5. LEPIRNJAČE
6. ŠTITARKE
7. USNJAČE
8. GLAVOČIKE

RAZRED JEDNOSUPNICA

PORODICA

1. LJILJANI
2. TRAVE
3. ŠAŠEVI
4. ORHIDEJE

Značajne za veterinarsku medicinu

---

fam. GRAMINAE (POACEAE)

Značenje za veterinarsku medicinu

Značajne – poljoprivredne kulture

Žitarice: pšenica, kukuruz, zob, ječam, raž, proso,

Riža

Livada, pašnjaci

Oko 10 000 vrsta

Zeljaste biljke

Jednogodišnje ili višegodišnje

Stabljika- vlat

Cvijetovi

Neugledni

Oprašuju se vjetrom

Skupljeni u sastavljeni klas ili metlicu

Plodovi

pšeno

Neke žitarice za hranidbu životinja pripadnici porodice trava (Poaceae)

Značenje za veterinarsku medicinu

Kukuruz	(Zea mays)
Pšenica	Zrna sorta pšenice (Triticum vulgare, Triticum durum, Triticum turgidum)
Tritikala	Zrna sorta Triticale
Raj	Zrna sorta razi (Secale cereale)
Ječam	Zrna sorta ječma (Hordeum sativum)
Zob	Zrna sorta zobi (Avena sativa)
Sirak	Zrna sorta sirka (Andropogon sorghum californicum) s najviše 1% tanina
Riža	Cijela i lomljena zrna oljuštene riže (Oriza sativa) s najmanje 93% oljuštenih zrna
Proso	Zrno prosa (Panicum millaceum)
Lomljena zrna žitar.	Sporedni proizvodi pri kombajnr., vršidbi i pripremi žitarica
Prekrupa žitarica	Zdrobljena i usitnjena zrna žitarica s najmanje 53% škroba

---
